

Sobre la ceba, encara

per Josep Torrella

Mestre Oliver va despenjar-se en aquestes pàgines de QUADERN amb una diatriba contra la pobra ceba que intenta fer el paper de signe honorífic de la nostra ciutat. Això era en el número de gener-febren. Llavors, en el número següent, el de març-abril, el regidor municipal de Cultura, amb la seva indefallent i jocosa bonhomia -i sense, d'altra banda, menystenir l'estima que sent envers el mestre- va declarar-se satisfet amb el "seu" escut i la "seva" ceba, mentre l'advocat i escriptor Lluís Casals se sumava a la postura bel.ligerant d'en Joan Oliver.

I no va pas acabar aquí la cosa. En el número de maig-juny en Joan Alsina, pacient furgador dels arxius locals, exhumava no sols la "fe de vida" de l'emblemàtica ceba sinó també les dues més transcendents controvèrsies (la de 1919 en el "Diari de Sabadell" i la de 1955 en el si del propi consistori) de les que hagin esclatat a propòsit del signe que, un bon dia, fa cosa de mig milenni, va ser escollida pels nostres ingenus i poc lletrats antecessors com a "arma parlant" per a l'escut de la vila. I encara que Joan Alsina no es defineixi, sinó que més aviat sembla voler mantenir-se en el distanciament documentalista, no deixa de cloure el seu treball amb una cita de Pere Valls totalment favorable al prosaic herbaci. Cita a la qual devem haver d'entendre que ell s'adhereix, tota vegada que l'enceta amb un prou significatiu com deia Pere Valls...

Tots els esmentats -Oliver, Creus, Casals, Alsina- són entranxables amics meus -com ho era també el desaparegut Pere Valls- de forma que recabo d'ells la vènia per poder "dir-hi la meva" sense que s'en ressentin els nostres respectius vincles d'amistat.

Jo diria que si, escolades cinc centúries -mica més, mica menys- haguéssim de recórrer a inventar-nos un nou escut que ens ennoblís en lloc de rebaixar-nos -suposant que el de fins ara ens rebaixipotser caldria que examinéssim a fons el perquè d'aquesta necessitat. Quedaria justificada -dic jo- pel fet de ser els sabadellencs d'ara, ciutadans d'un empori poc o molt tèxtil, diferents dels nostres avantpassats, pagesivols vilatans?; per haver viscut Sabadell la metamorfosi de petita vila camperola i artesana a ciutat populosa, industrial, focus de cultura i d'informàtica?

Certament, i amb la mà al cor, haig de dir que això em semblaria una extravagància. Sí, una extravagància comparable a la d'aquells nou-rics que s'ententen a adquirir, al preu que sigui, un títol nobiliari. Se m'acut d'imaginar-me que el complex d'un signe heràldic d'origen hortícola i, de retop, vulgar, que es pugui incubar en els habitants d'una ciutat engrandida i potenciada, s'estengués als individus a qui ha tocat d'ostentar un cognom poc llustrós que s'arrossega des d'un remot progenitor. Què diríem, per exemple, d'un preclar financer, o d'un científic amb premi Nobel, o d'un empresari estès a àrees multinacionals, o, simplement, d'un estirat executiu, que s'averkonyissin de cognoms com, possem per cas, Hortolà, Fuster, Carreter, o Cabré, permanents proclamadors de la modesta i prosaica arrel social de llurnissaga, o, encara, d'uns de més exígua significació, com Pruna, Pera, Cirera... o Pinyol, i volguessin permutar-los?

I, ja que parlem d'apel.lacions, penssem també en el nom de la nostra ciutat: Sabadell. Si no ens en condolem, com alguns conciutadans es condolen de la ceba de l'escut, deu ser perquè, tractant-se d'un mot derivat -i derivat, encara, a través d'una composició i potser també d'una deformació-, no sabem quin concepte, real o figurat, expressa, i ha esdevingut per a tothom, al llarg de les centúries, un vocable absent de sentit; una paraula neutra, inexpressiva, que no empudega a ningú. Ni tan sols

els erudits, entre els quals han estat aventurades diverses etimologies possibles, hom no s'ha pogut arribar a posar-s'hi d'acord. Amb tot, tant si Sabadell vingués de "gual" (per allò del "bad"), com opinen els més, -és a dir, un trepitjat pas de riu que va generar-se al seu aire, sense participació de l'enginy ni de l'art dels homes-, com si fos el cognom d'un hostaler, un de tants, sense altra empremta singular, amb relació a l'origen de la vila, que la proporcionada per la circumstància -hipòtesi que alguns han defensat-, tant en un cas com en l'altre hauríem d'admetre que, tanmateix, la naixença del nostre topònim, que avui sona arreu per tants motius que ens enorgulleixen, no deixa de ser ben vulgar i pobra. I si haguéssim d'anar, doncs, per espolsar-nos del damunt coses velles i atrotinades, tant se valdria que trenquéssim l'escut, sí, però a la vegada, posats a fer neteja, esborréssim el topònim.

Jo, però -he de dir-ho, si vull ser sincer-, soc partidari de no canviar res de les coses que els segles han solidificat. Crec que a ningú no se li ha de posar cap pedra al fetge per la qüestió de les seves arrels. I això de la ceba no hi ha com prendre-s'ho pel cantó bo: el del significat de dèria, d'inquietud, de tossuderia, que, per extensió, hom ha vingut donant al vocable. Si en aquest sentit ens satisfés de ser presos per "ceballuts", aleshores rai, la ceba del nostre escut ja no es farà coure els ulls.

I encara podem tirar mà d'un altre element de significació. Em refereixo al que promogué l'inoblidable Pere Valls, i que suara ha retret l'Alsina; el de saber apreciar la remarcable gràcia formal que adquireix la ceba quan és estilitzada pels nostres formidables artistes plàstics, començant per la que figura a les pedres venerables de la vella Casa de la Vila, que encara podem contemplar en el vell -i rejuenit- carrer de Gràcia. ●

DIEZ

Fruita Seca, Nareuteria, Formatgeria,
Cafeteria, Cereria, Bodega, Galetes,
Croissanteria

Despatx i vendes:
Les Valls, 15 al 19 - Jesú, 5 a l'11
Telèfon 726 17 49
SABADELL